

Čís. 6468.

Zavázal-li se nemanželský otec smírem zaplatiti ve splátkách odbytné na výživu dítěte, dítě však před úplným zaplacením odbytného (před dospělostí poslední jeho splátky) zemřelo, náleží nárok dítěte na zaplacení zbytku odbytného do jeho pozůstalosti.

(Rozh. ze dne 11. listopadu 1926, Rv I 519/26.)

Mezi žalovaným, nemanželským otcem, a mezi poručníkem nemanželského dítěte byl uzavřen dne 19. ledna 1925 soudní smír, schválený poručensky, jímž se žalovaný zavázal zaplatiti jednou pro vždy a na úplné vyrovnání veškerých svých povinností vůči nemanželskému dítěti 5.000 Kč do sirotčí pokladny ve dvou lhůtách, polovici 2.500 Kč do 31. ledna 1925 a druhou polovici do 31. července 1925. Smír obsahoval doložku o případných dalších nárocích dítěte, kdyby se majetkové poměry otce podstatně změnily, a dodatek, který zněl doslovně takto: »Pro případ, že by žalovaný 5.000 Kč ve lhůtách shora stanovených nezaplatil, uznává, že jest povinen platiti nezletilému žalobci ode dne 1. února 1925 až do té doby, kdy se (žalobce) bude moci samostatně živit, měsíčně alimenty po 80 Kč pod exekuci...« Žalovaný složil po té dne 29. ledna 1925 — tedy včas — první polovici odbytného, nesložil však druhé polovice, protože před její splatností dítě dne 3. května 1925 zemřelo. Pozůstalostní soud odevzdal nemanželské matce, jediné zákonné dědičce, nejen složenou částku odbytného 2.500 Kč, nýbrž také pohledávku zůstavitele za nemanželským otcem na složení druhé polovice odbytného. Žalobě nemanželské matky o zaplacení zbytku odbytného bylo vyhověno s o u d y v š e c h t ř í s t o l i c, N e j v ý š š í m s o u d e m z t ě c h t o

d ů v o d ů:

Žalovaný zdráhá se zaplatiti dědičce druhou polovici odbytného, namítaje v podstatě: a) že podle znění smíru byl žalovaný oprávněn sprostiti se závazku platiti měsíční výživné složením celého odbytného, ale, protože nesložil celého odbytného, že mu nastala jen povinnost platiti měsíční výživné, která však úmrtím dítěte zanikla; b) že ujednáním odbytného nic nebylo měněno na právní povaze nároku dítěte, jakožto n á r o k u v y ž i v o v a c í h o, že také placení odbytného jest plněním vyživovací povinnosti, že ujednáním splátek odbytného nastala změna právě jen co do splatnosti vyživovacích dávek a že tudíž úmrtím dítěte zanikl vyživovací nárok podle §u 1448 obč. zák., takže nezaplacený a v době úmrtí dítěte ani ještě nesplatný zbytek odbytného zanikl a netvoří již pozůstalostního jmění dítěte. Podle zjištění odvolacího soudu nemluvilo se při ujednání odbytného o tom, co by se mělo státi, kdyby dítě před úplným zaplacením odbytného a zejména po první splátce zemřelo. Odvolací soud dochází z výsledků jednání ke správnému závěru, že strany na tuto možnost nemyslíly. Ale pak by bylo ovšem marno chtítí bud'si

pouhým výkladem smíru, nebo také ještě jinými průvodními prostředky dopátrati se pravého úmyslu stran pro případ, na který nemyslíly, ale který skutečně nastal a který jest předmětem sporu. Výkladem smíru ve spojení se zjištěnými skutečnostmi bude možno rozhodnouti jen otázku, pro kterou z obojí možnosti ve smíru dotčené (složení odbytného, či placení výživného) se žalovaný rozhodl. Naproti tomu bude možno rozhodnouti spor, o nějž jde, jen tím, že se smír podřadí příslušným předpisům občanského zákona. K tomu cíli jest však nejprve nutno ujasniti si právní povahu a úkol jednak odbytného, jednak smíru o odbytné. Nejvyšší soud obíral se oběma těmito otázkami již v plenárním usnesení ze dne 7. října 1924 č. pres. 299/24 (viz rozhodnutí čís. 4213 sb. n. s.) a připojil se také k judikátu čís. 245 dřívějšího nejvyššího soudu ve Vídni o přípustnosti a dosahu smíru mezi nemanželským otcem a poručenstvem dítěte o vyživování dítěte (viz rozhodnutí čís. 1679 sb. Nowak). Odbytné jest smluvenou náhradou (ekvivalentem) za plnění, jímž jest nemanželský otec podle zákona svému dítěti povinen. Podle svého hospodářského úkolu jest odbytné úhradním fondem, z něhož mají býti placeny veškeré náklady na výživu, výchovu a zaopatření dítěte (§ 166 obč. zák.) a jenž má podle vůle stran vystačiti pro všechny tyto účely. Kdyby nevystačil, pak by — mimo případy v plenárním usnesení řečené, které tu nepřicházejí v úvahu — nastoupila podle §u 166 obč. zák. podpůrná vyživovací povinnost matky a jejích rodičů. Proto se soud zpravidla při smírech o odbytné zabezpečuje souhlasem matky, což se nesporně, i podle znění smíru stalo také v projednávaném případě. Smíry o odbytném praxe všeobecně připouští a to právem. Právní povaha takového smíru není jiná, než jakéhokoliv jiného smíru, o němž obsahují předpisy §§ 1380—1390 obč. zák. Na tom nic nemění okolnost, že jest tu podkladem smíru právo rodinné, totiž zákonná povinnost nemanželského otce vůči jeho dítěti. I v takových případech jde o smlouvu, kterou se sporná a pochybná práva mění obapolným slevováním v nepochybná. Vždyť rovná se pochybnosti o právu také případ, kde je pochybnost o uskutečnění práva. Ve případě smíru o odbytném obě strany jednak získávají určité výhody, jednak běrou na se určité nevýhody. Nemanželský otec zajišťuje si složením odbytného v určité, pevně stanovené výši klid pro budoucnost a možnost založiti si nerušeně existenci i rodinu bez ohledu na své závazky k nemanželskému dítěti. Dítě má určitý bezpečný fond, který — nebude-li ztráven a zejména bude-li snad ještě přirostlými úroky rozmnožen v tom případě, že by je matka nebo pěstoun živili bez náhrady — může mu umožniti samostatné zaopatření a který zbaví jeho zákonného zástupce namáhavého a často pochybného vymáhání jednotlivých vyživovacích příspěvků. To jsou oboustranné výhody. S druhé strany však vydává se otec závazkem na složení odbytného nevýhodě, že snad zaplatí více, než by na výživném zaplatil, pro případ, že by dítě nezůstalo dlouho na živu. Dítě pak vydává se nevýhodě, že složením odbytného obdrží zpravidla méně, než by obdrželo, kdyby mu byly placeny měsíční vyživovací příspěvky až do jeho způsobilosti k samostatné vý-

živě. V tomto směru není tedy nemístno přirovnávatí ujednání o odbytném smlouvě odvážné (§ 1267 obč. zák.). Byl-li však takový smír platně uzavřen, žádá toho smluvní věrnost a právní povinnost, by byl také splněn, nehledě k tomu, zdali se brzy po splnění — nebo snad ještě před splněním, jako v souzeném případě — objeví nevýhoda smíru pro tu neb onu stranu. Podle toho, co tuto bylo řečeno, dlužno zodpověděti námitky žalovaného. K a) Možno ponechatí stranou otázku, zdali pro případ nesložení odbytného v ujednaných lhůtách mohlo i poručenstvo dítěte voliti mezi obojí alternativou ve smíru zmíněnou a zdali snad mohlo exekučně vymáhati také úplné složení odbytného. Nedostatek sankce v soudním smíru »pod exekucí« by tomu jistě nebránil, ač jest dovolání jiného názoru (§ 1 čís. 5 ex. ř.). I když se přijme stanovisko žalovaného, že nikoliv poručenstvo, nýbrž jen on mohl voliti, pak také již zvolil a nemůže od volby upustiti, jak správně odvolací soud s poukazem na § 906 obč. zák. odůvodnil. Již tím, že nemanželský otec včas složil první splátku odbytného, dal na jevo způsobem veškeru pochybnost vylučujícím (§ 863 obč. zák.), že se rozhodl pro odbytné, čemuž ostatně svědčí také zjištění nižších soudů, že on to byl, který na vyrovnání naléhal. Rozhodl-li se však pro odbytné, pak — jak již řečeno — musí smír splniti plně a musí na se vzíti onu nevýhodu, že by byl, jak se dodatečně objevilo, beze smíru zaplatil na vyživovacích příspěvcích celkem mnohem méně než činí odbytné. To bylo právě jeho risiko. Jest bez významu, že se tato nevýhoda objevila sice již po první splátce, ale ještě před splatností druhé splátky. Lhůty platební tu nemají vlivu na povinnost splniti platnou smlouvu a věc nemá se jinak, než by tomu bylo, kdyby byl žalovaný složil odbytné najednou a kdyby bylo dítě hned po té zemřelo. Náleží proto pohledávka dosud nezaplaceného odbytného do pozůstalosti dítěte jako jeho majetek (§ 531 obč. zák.). K b) Dovolání, tvrdící, že plnění odbytného jest plněním povinnosti vyživovací, že právní povaha odbytného jest totožna s právní povahou výživného, že úmrtím dítěte zanikl výživovací nárok (§ 1448 obč. zák.) a že nastala bezúčinnost ujednání, zapomíná, že na místo zákonné povinnosti k placení výživného (§§ 166 a 1418 obč. zák.) vstoupil nový právní důvod, totiž smlouva o odbytném a že jen ta jest pro rozhodnutí tohoto sporu směrodatna. Odbytné má býti ovšem náhradou za zákonné plnění otce, ale otec nedluhuje smluvené odbytné z důvodu zákona, nýbrž z právního důvodu smlouvy o novaci podle §§ 1376 a 1380 obč. zák. Tvrzení dovolání, že jen v době úmrtí dítěte splatné a do té doby nezaplacené vyživovací dávky tvoří pozůstalostní pohledávku, nikoli však dávky budoucí, bylo by jen tehdy správným, kdyby šlo o plnění z á k o n n é vyživovací povinnosti. Kdyby byl názor dovolatelův, že úmrtím dítěte nastala bezúčinnost jednání, správným, pak by mohl důsledně bez ohledu na ujednání odepřítí nejen doplatek, nýbrž dokonce zpět žádati složenou již polovici odbytného po srážce vyživovacích částek po 80 Kč za měsíce únor až květen 1925, ale tak daleko nejde ani on. Jest věcí stran smlouvu ujednávajících, by — chtějí-li zabrániti zákonným důsledkům smlouvy o odbytném — pojaly do smlouvy

také ujednání o osudu obytného pro případ, že by dítě do určité doby zemřelo.

Čís. 6469.

Obecní zastupitelstvo bylo na základě zákona ze dne 22. prosince 1924, čís. 286 sb. z. a n. oprávněno přeložiti do výslužby zaměstnance, třebas nebyl vzhledem k malému počtu obecních zaměstnanců stanoven restriční plán, jen když na místo zaměstnance, přeloženého do výslužby, nebyl přijat nový zaměstnanec.

(Rozh. ze dne 11. listopadu 1926, Rv I 677/26.)

Usnesením obecního zastupitelstva žalované obce ze dne 7. února 1925 byl žalobce, policejní strážmistr, dán do výslužby na základě restričního zákona ze dne 22. prosince 1924, čís. 286 sb. z. a n. Žalobou, o níž tu jde, domáhal se žalobce na žalované obci, by usnesení obecního zastupitelstva ze dne 7. února 1925, jímž byl dán do výslužby, bylo prohlášeno neplatným a by žalovaná obec byla uznána povinnou dodržeti služební smlouvu se žalobcem. Žaloba byla zamítnuta s o u d y v š e c h t ř í s t o l i c, N e j v y š š í m s o u d e m z t ě c h t o

d ů v o d ů:

Žalobce odporuje napadenému rozsudku pro nesprávné právní posouzení dle Šu 503 č. 4 c. ř. s., poněvadž i odvolací soud uznal, že zákon o úsporných opatřeních ve veřejné správě ze dne 22. prosince 1924, čís. 286 sb. z. a n. opravňoval žalované město, by přeložilo žalobce na trvalý odpočinek. Dovolací soud souhlasí s právním názorem soudu odvolacího. Zneužití, po případě mylné užití uvedeného zákona bylo by tu jenom, kdyby místo žalobce byl býval do obecních služeb přijat nový zřízenec, takže by se jeho pensionováním nebyl celkový počet obecních zaměstnanců snížil. Když, jak není sporno, se tak nestalo, a pensionování žalobce přispělo k dosažení účele vytknutého v Šu 4 zákona, totiž snížení celkového počtu zaměstnanců na míru nezbytně nutnou k obstarávání úkolů obecní správy, musí býti v přeložení žalobce do výslužby spatřováno úsporné opatření podle §§ 28 a 4 zmíněného zákona, při čemž nezáleží na tom, zda uplatnily se při něm také ještě jiné než úsporné pohnutky, jak žalobce tvrdí. Nelze souhlasiti s dovoláním, že usnesení obecního zastupitelstva ze dne 7. února 1925, jímž byl žalobce přeložen do výslužby, jest neplatné proto, poněvadž nebyly tehdy ještě obecním zastupitelstvem stanoveny podle Šu 4 zákona postup a lhůty pro snížení počtu obecních zaměstnanců. Dovolatel přehlíží, že ustanovení Šu 4 zákona platí jenom pro státní zaměstnance, ohledně obecních zaměstnanců ustanovuje § 28 zákona, že se ho a dalších předpisů zákona má použití obdobně. Nižší soudy uznaly právem, že při malém počtu 36 obecních zaměstnanců žalovaného města nemělo smyslu a nebylo třeba předem stanovit restriční plán, neboť obecní zastupitelstvo mělo i bez něho úplný přehled zaměstnanců, kteří pro použití zákona mohli přijíti v úvahu. U státních zaměstnanců byl k rozhodnutím a opatřením o nuceném odchodu jed-